

1561910

Віктор Горобець

ГЕТЬМАН БРЮХОВЕЦЬКИЙ

Життя

у славі, владі

та ганьбі

Серія «Політичні портрети»

Книга розповідає про одного з найбільш суперечливих персонажів козацької історії — гетьмана Лівобережжя України в 1663–1668 роках Івана Брюховецького. Життя яскравого представника доби так званої Руїни, його політичну, військову і дипломатичну діяльність репрезентовано на широкому історичному тлі, у контексті хитросплетеної взаємодії різноманітних чинників і впливів — внутрішніх, зовнішніх, об'єктивних, суб'єктивних, закономірних і алогічних. Звертаючи увагу як на незаперечні здобутки, так і очевидні втрати й помилки реґіментаря, наголос робиться не на їхньому засудженні чи виправданні, а намаганні зрозуміти причини такого становища та його впливу на перспективи розвитку Козацької держави.

Видання адресується науковцям, викладачам, студентам історичних факультетів, усім, хто цікавиться історією України.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.	
<i>Чи може Руїна мати своїх героїв?</i>	5
<i>Глава 1.</i> ЖИТТЯ «В ДОБРОМ ЗАХОВАНЮ І В ЛАСЦІ» ГЕТЬМАНІВ І ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО НИЗОВОГО	9
«Мартинець Хмельницького».	
Служба при гетьманському дворі	11
Службовий злет Брюховецького на Січі	18
<i>Глава 2.</i> ЗВИВИСТИЙ ШЛЯХ ДО ГЕТЬМАНСЬКОЇ БУЛАВИ	23
Нові перспективи в умовах «війни берегів»	25
Перші кроки Брюховецького до гетьманства лівобережного	52
Курс Москви на територіальне розчленування Гетьманату	68
У фаворі в царя	76
<i>Глава 3.</i> «ЧОРНА» РАДА 1663-го	81
Ніжин напередодні ради	83
Гетьманські вибори 17 червня 1663 року.	
Конфлікт та його інтерпретації	86
Зведення на гетьманство 18 червня 1663 року	95

<i>Глава 4.</i>	ЖИТТЯ У ВЛАДІ: ЛАВРИ ТА ТЕРНИ	101
	Царські сороки соболів «за верную службу и радения»	103
	Соціальна революція літа 1663-го?	105
	Судний день у Борзні	112
	Життя після ради	117
	Кременчуцька кампанія	121
	Неочікувані ракурси «дружби» гетьмана з місцеблюстителем	125
	Тривоги в переддень війни з Річчю Посполитою	132
	Батуринський іспит гетьмана	147
<i>Глава 5.</i>	У ГОНИТВІ ЗА ПРИМАРНОЮ СЛАВОЮ РАТНОЮ. ДИВНА ВІЙНА І КОНФЛІКТНИЙ МИР 1663–1664 РОКІВ	159
	Остання виправа Яна II Казимира на Лівобережжя	161
	Дива зимової кампанії на Лівобережжі	164
	Заради чого: лицарської слави, возз'єднання чи дипломатичних підступів?	176
	Українська карта в дипломатичному пасьянсі Москви та Варшави: партія 1664 року	193
	Війна затихає, а конфлікти Брюховецького з оточенням загострюються	202
<i>Глава 6.</i>	ОДРУЖЕННЯ НА МОСКВІ. ЗДОБУТКИ ТА ВТРАТИ ГЕТЬМАНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА 1665 РОКУ	213
	Мотиви явні та приховані гетьманового візиту до Москви	215
	Гетьманське посольство: люди та ранги	218
	Дипломатичні церемонії на шляху до Москви	222
	Дипломатичні церемонії при царському дворі	233
	Бенкетна частина гетьманського візиту	239

Хто ініціював інкорпораційний проект 1665-го?	246
Московський договір 1665-го в начерку: пропозиції та контрпропозиції сторін	256
Бенкетні настрої в переддень найтяжчих випробувань	259
Приватний бік державного візиту	263
Контроверсії переговорів 20 вересня 1665 року	265
Ухвалення «Новопоставленных» статей	270
Боярство, дворянство, дорогоцінні шати й інші щедроти з царського плеча	281
Гетьманат без гетьмана	285
Загадка одруження Брюховецького на Москві	307
Аудієнція в царя 18 листопада — прощальна?	311
Посольські справи після завершення посольства	320
Перші втрати перших українських дворян	327

<i>Глава 7.</i> ТРИВОЖНИЙ 1666-й І НЕ МЕНШ СКЛАДНИЙ 1667-й РОКИ	335
Клопітне боярське життя Івана Мартиновича на батьківщині	337
Комети, задрість старшини, нелюбов товариства й інші прикrostі гетьмана	344
Брюховецький в шатах збирача земель козацьких	347
Переяславське повстання літа 1666-го	351
Життя гетьмана в шлюбi, хворобах, фобіях і мракобіссі	357
«Андрусовський торг» між Москвою та Варшавою за Україну	362
Лівобережний Гетьманат після «торгу» в Андрусово	366
Казус Дорошенка у стосунках Брюховецького з Москвою	376

<i>Глава 8.</i> ПРОЗРІННЯ 1668-го	381
Рубікон у Гадячі	383
Життя за Рубіконом	389
Війна з Москвою — гуманна та не дуже	394
Дивне (не)приятелювання з Дорошенком	404
Остання рада гетьмана Брюховецького	409
ЕПІЛОГ	415
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	422